

Sandner, Henryk

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa : Sprawozdania z działalności Wydziałów : Wydział IV nauk biologicznych : Streszczenia : Pasożytnictwo pośrednie

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 52, 135

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

aby system reprezentował przebieg ewolucji. Innym celem jest możliwość rozróżnienia gatunków. Breed (1957) zwrócił uwagę na brak w najwcześniejszych okresach życia na ziemi asocjacji organizmów jednokomórkowych z roślinami wyższymi i zwierzętami. Według niego wśród pierwszych organizmów żywych były bakterie fotosyntetyzujące. W późnych latach pięćdziesiątych zaczęto stosować w klasyfikacji bakterii taksonomię numeryczną Adansona. W ósmym wydaniu *Bergey's Manual* (1974) wprowadzono szereg informacji ułatwiających próbę oceny genetycznego pokrewieństwa bakterii. Informacje te dotyczyły składu i budowy substancji strukturalnych komórek. Dla licznych bakterii podano procentową zawartość gwaniny i cytozyny (mol%) w kwasie dezoksyrybonukleinowym. Zaproponowano również w celu identyfikacji trudnego do oznaczenia szczepu sprawdzenie homologii jego DNA z DNA szczepu znanego. W obecnie opracowanej klasyfikacji bakterii wykorzystuje się wyniki badań genetycznych oraz badań chemicznych na poziomie submikroskopowym.

Henryk Sandner

PASOŻYTNICTWO POŚREDNIE

Wśród zwierząt wyróżnia się trzy grupy troficzne: fitofagi, zoofagi i saprofagi. W obrębie każdej z nich istnieją różnorodne formy odżywiania się. Ich podział nie jest w pełni konsekwentny, a w praktyce kwalifikacja wielu form jest trudna. W szczególności płynne są granice pasożytnictwa. Dotyczy to pogranicza pasożytnictwa i drapieżnictwa, a także pasożytnictwa i saprofagizmu. Przykładem takich zjawisk z pogranicza są formy odżywiania się nicieni z rodzin *Steinernematidae* i *Heterorhabditidae*. Nicienie te odżywiają się martwymi lub żywymi bakteriami, charakteryzują się jednak licznymi adaptacjami do pasożytnictwa. Larwy tych nicieni przebywają w ziemi i nie odżywiają się. Gdy następuje kontakt z owadem, przedostają się do jego jamy ciała i tam uwalniają utrzymywane w przednim jelicie symbiotyczne bakterie. Bakterie rozmnażają się i szybko doprowadzają do śmierci owada. W jego martwym ciele następuje rozwój nicieni aż do wytworzenia ogromnej liczby larw następnego pokolenia. Larwy te zatrzymują w swym jelicie pewną liczbę żywych komórek bakteryjnych i wydostają się do ziemi. Trudno zakwalifikować te nicienie do bakteriofagów, tym bardziej że związane z nimi bakterie nie występują w przyrodzie poza ciałem tych nicieni lub ciałem opanowanych przez nicienie owadów.

W rozwoju nicieni obserwuje się proces zwany *endotokia matricida*, umożliwiający wyprodukowanie przez samice nicieni wielkiej liczby larw potomnych. Larwy odznaczają się umiejętnością bezbłędnego i stosunkowo szybkiego odnajdywania w ziemi owadów żywicielskich. Te i inne adaptacje do pasożytniczego trybu życia pozwalają na zakwalifikowanie omawianych nicieni do grupy troficznej pasożytów pośrednich.